

ERMUA-EITZAGA: LEKU-IZENAK LIBURUAREN AURKEZPENA

*Bilbon, egoitzan,
2002ko maiatzaren 24an*

Henrike Knörr

Euskaltzaindia sortu zen unetik beretik aurki ditzakegu Onomastika alorreko lanak gure erakundeetan. Aski da, horretaz konturatzeko, orduko arautegiak irakurtzea, eta *Euskera* aldizkarian ageri diren gomendioak eta erabakiak ikustea. Zin-zinez esan daiteke pertsona- eta leku-izenei garrantzi handia ematen zitzaieela urte haietatik, euskara zaharraren bila ez ezik, euskara eraberritzeko ahaleginetan ere bai, dena esateko; askoren ustez, euskararen zoritxarreko gainbeheran galdu hitzak leku-izenetan aurki zitezkeen, eta berriro hitz bizien esparrura ekar. Desadan, bidenabar, ez deritzodala uste hari guztiz desagoki, arriskuak arrisku; jokabide hori, jakina denez, munduko hainbat hizkuntzatan gertatu da, eta hiztegia arrunt aberastu eta joritu.

Baina Onomastika batzordea ez da hain zaharra: 1984an sortu zen. Eta laster, 1986an, ekin genion *Onomasticon Vasconiae* bilduma honi. Bi motatako materialak nahi genituen argitaratu: bilketaren fruituak, alde batetik, eta ikerlanak, bestetik, nahiz bi motak maiz aski loturik etorri.

Hemen dugu azken emaitza, bada, Asranberri jaunaren liburu gotorra, Eta esan behar dut mamia bakarrik ez, titulua ere laketu zaidala: *Ermua-Eitzaga: leku-izenak, geure izanaren barrena*. Zeren liburuan ez dira soilik biltzen izenak, baita herri baten historiaren zati handi bat ere, beste anitzenan gisa, baina hemen, zalantzarik gabe, areago

Zer esanik ez, oraingo Ermuak zer ikusi gutxi du izenarekin, aspaldiz gero. Mundu guztiak dakienez, izan ere, *ermu*, *eremu*, besterik zen. Hona zer dioen Coromines maisuak *yermo* hitzaz (1): «Es corriente en el *Cid*, Berceo, *Apol.* [hots, *Libro de Apolonio*, 12. mendekoa], J. Ruiz la ac[epción] «desierto, deshabitado» (opuesto a *poblado*); la moderna de «inculto» (*montañas yermas*) está también en Berceo (*S. Mill[án]*, 54). La etimológica se mantenía to-

¹ *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. Madril, Gredos, 1991, s.u. *yermo*.

avía h[acia] 1460, cuando se escribió la *Cuarta Crón. Gral.*: «¿veis cuánto de la villa está yerma? ... Pues ahora que está aquí Castilla e León, e non es poblada Sevilla, ¿cómo, señor, dizes tú que te quieres ir para Castilla?» (*R[evista de] F[ilología] E[spañola] X*, 365). Nebr[ija]: «*iermo o desierto*: desertum: *ierma cosa*, desertus.....».

Beraz, gauzak biziki aldatu dira, baina hori ez da bakar-bakarrik gertatzen gure artean. Düsseldorf aipa genezake: hiri guztiz jendetsu hori ez da, ez, eremua, bigarren zatia *Dorf* bada ere, hots, «herrixka».

Niri gauza bakarra dagokit une honetan: Euskaltzaindiaren esker ona agertzea. Udalari, lehenik, eta ongi dakizu, Carlos Totorika alkate jauna, zein pozik gauden. Eskerrak orobat Bizkaiko Foru Aldundiari, eta hemen dago (nahiz eta ezingo duen hitz egin, eztarri minez) Gotzon Lobera jauna.

Bitartean, Euskaltzaindiak lanean jarraitzen du, gogo onez, eta ahal dela, lankidetzan. Oraintxe bertan izan dugu, esate baterako, bilera bat, Elhuyarrek bi kideekin, exonomastika mintzagai genuelarik. Beraz, guk ez dugu monopoliorik nahi, guk nahi dugu herriaren zerbitzutan jarraitu, jende guztiari entzun, Unibertsitate eta bestelako elkargoen ahotsa kontuan hartu, gure Onomastika zaharra eta ez hain zaharra bildu eta arakatu, eta izenen esparrua arautu. Hau bai, arautzea du Euskaltzaindiak zeregin berezia eta bere-berea.